

Svenska Dagbladets debattsida. Redaktör Sune Olofson
Telefon 08-13 51 49 e-post brannpunkt@svd.se

BRÄNNPUNKT

ISRAELS OCKUPATIONER är folkrättsvidriga. Sverige bör nu diplomatiskt och folkrättsligt erkänna staten Palestina. FN:s delningsplan från 1947 fastställde att två stater skulle upprättas. FN har därefter på ett anmärkningsvärt sätt svikit det palestinska folket, skriver Bo Johnson Theutenberg, professor i folkrätt.

Erkänn staten Palestina!

Det är med fasa man bevittnar konflikten Palestina-Israel. Det destruktiva agerande som såväl israeler som palestinier ägnar sig åt ligger så långt bort från det folkrättsliga regelsystemet som det går att komma. Det kan inte fortsätta på detta sätt. Någon måste sätta stopp för illdåden.

Fremst är det FN och FN:s säkerhetsråd som bär ansvaret för att tvisten mellan Israel och Palestina ständigt eskaleras. Låt mig förklara detta samt något beröra den folkrättsliga bakgrunden till tvisten.

Tvistens rötter kan sökas oändligt långt tillbaka. Dess akuta fas härrör från det beslut som FN:s generalförsamling tog 1947 i resolution nr 181 att dela det brittiska mandatet Palestina i en judisk och en arabisk stat.

Efter kalifatets fall efter första världskriget 1914-1918 hade Palestina 1917 kommit i brittiska händer. Det efter första världskriget bildade Nationernas Förbund (NF) omvandlade 1920 Palestina till ett brittiskt mandatområde. Mandatet har av palestinuaraberna och arabstaterna alltid betraktats som folkrättsligt illegalt. När NF under andra världskriget föll ihop bildades vid fredsslutet 1945 Förenta Nationerna, FN (Se lästips 1).

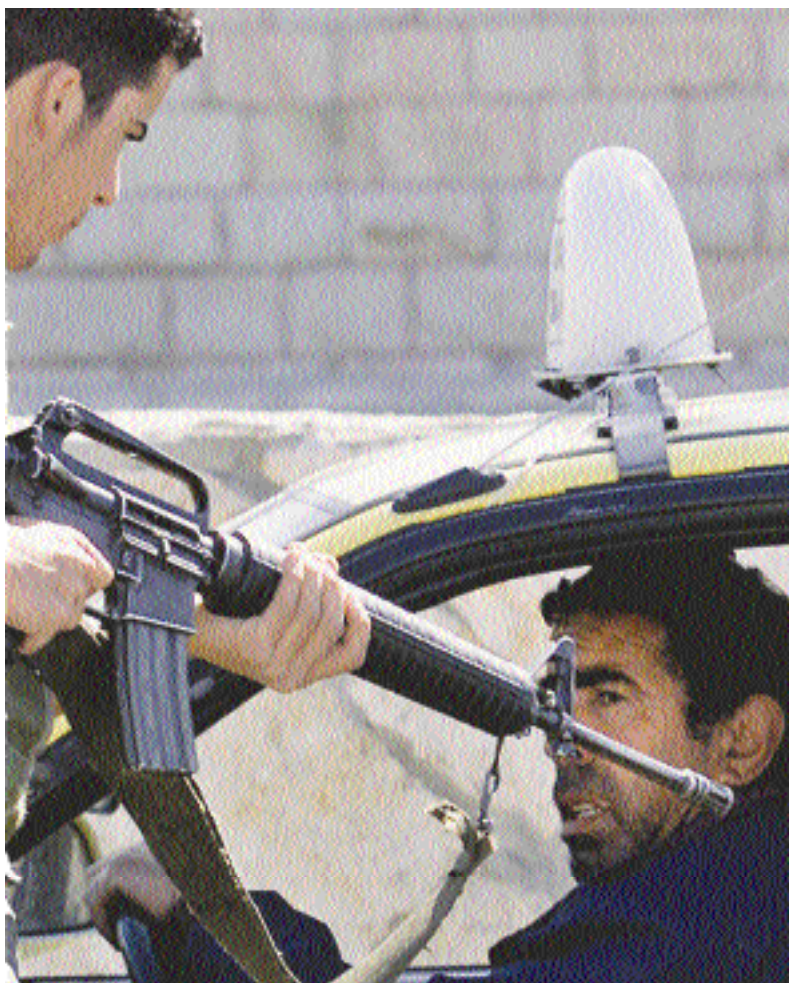
Efter det att ett stort antal kommissioner 1918-1947 hade försökt lösa motsättningarna mellan de arabiska och judiska folkgrupperna i Palestina, blev det FN:s generalförsamling som 1947 tog beslutet att dela mandatet i en judisk och en arabisk stat.

Eftersom det är FN:s delningsplan från 1947, som utgör den folkrättsliga grundbulten för såväl Israels som Palestinas folkrättsliga existens som stater, är det av synnerlig vikt att återvända till detta folkrättsliga grunddokument.

Till grund för generalförsamlingens delningsbeslut 1947 låg den delningsplan som hade utarbetats av United Nations Special Committee on Palestine (UNSCOP), i vilken bla Sverige ingick. Planen antogs av en majoritet av FN:s medlemsstater, inklusive stormakterna. Den godtog dock inte av palestinuaraberna och arabstaterna. Som nämndes ovan betraktade dessa NF:s mandatbeslut 1920 som folkrättsligt illegalt. Senare godtog dock delningsplanen av araberna.

För att genomföra den 1947 beslutade delningen tillsatte generalförsamlingen The United Nations Palestine Commission, UNCP. Till följd av de våldsamma motsättningarna mellan judar och araber rapporterade UNCP till FN att delningsplanen inte kunde genomföras utan användande av vapenmakt. För detta fordrades ett beslut i säkerhetsrådet enligt FN-stadgans kapitel VII (d vs tvångskapitlet).

Eftersom generalförsamlingens

Palestina befinner sig i absolut nödsituation. Någon – helst FN – måste sätta stopp för de fasansfulla illdåden.

FOTO: MAGNUS JOHANSSON/REUTERS

resolutioner inte anses ha rättsligt bindande kraft, uppmanade generalförsamlingen redan vid delningsresolutionens antagande 1947 säkerhetsrådet att vidta de åtgärder enligt kapitel VII som rådet ansåg nödvändiga för att bevara internationell fred och säkerhet.

På grund av vetorätten kunde säkerhetsrådet inte förmås att agera för att genomföra den av generalförsamlingen antagna delningsplanen. Saken har dock sedan 1947 legat på säkerhetsrådets bord, varför säkerhetsrådet 55 år efter sitt kapitala misslyckande 1947-1948 borde kunna förmå sig att äntligen ingripa i konflikten.

Praktiskt taget överallt där människoliv går till spillo uppenbarar sig FN och olika typer av FN-koalitioner. Dock icke i denna konflikt. Varför? Fortsatt underlåtande att vidta lämpliga åtgärder syftande till att stoppa blodflödet fräter tungt på FN:s anseende.

Även om generalförsamlingens resolutioner inte anses ha bindande kraft, var det ändå på grundval av den 1947 antagna delningsplanen som Israel utropade sin självständighet den 14 maj 1948. I den israeliska självständighetsförklaringen hänvisas uttryckligen och enbart till generalförsamlingens delningsresolution nr 181. Omedelbart efter staten Israels utropande erkändes den nya staten av Förenta staterna, Sovjetunionen, Frankrike och Storbritannien samt invaldes i FN den 11 maj 1949.

På samma sätt som delningsbeslutet 1947 gav den judiska delen av Palestinas befolkning den folkrättsliga kraften att 1948 utropa den självständiga staten Israel, finner den Palestinska staten sin folkrättsliga grund i samma delningsbeslut 1947.

Det är viktigt att betona att statsamfundet enbart har legitimerat ett parallellt upprättande av två stater, icke enbart upprättandet av en stat. Det är här som FN och dess säkerhetsråd, liksom rådets permanenta medlemmar, grovt har misslyckats i sitt uppdrag.

Man har mao inte skipat folkrättslig rättvisa. Den genom resolution nr 181 år 1947 antagna delningsplanen innehöll en exakt fördelning av de områden som skulle tillfalla den judiska staten Israel respektive den arabiska staten Palestina.

Självfallet har resolution nr 181 betydelse i frågan om de israeliska annekteringarnas och ockupationernas folkrättsliga bärighet. Här skulle jag vilja falla tillbaka på de slutsatser jag drog i min redan 1978 publicerade studie Mellanösternkrisen och folkrättens principer. Häri betonades att folkrätten innehåller ett kategoriskt förbud mot att förvärva territorium med våld.

Enligt denna folkrättsliga grundstats har Israel således ingen folkrättslig titel till de landområden som ensidigt annekterats (införlivats)

av Israel. Den israeliska ockupationen av områden vilka enligt delningsplanen inte skulle tillhöra Israel är likaså folkrättsligt högst diskutabel.

I min studie från 1978 underströks att väsentlig folkrättslig vikt emellertid måste fästas vid den av FN:s säkerhetsråd den 22 november 1967 antagna resolution nr 242. I denna fastslås på nytt det folkrättsliga förbudet att förvärva territorium med våld, samtidigt som resolutionen knäsatte den viktiga folkrättsliga principen att varje stat i området har "rätt att leva i fred inom säkra och erkända gränser". Resolution 242 kan således sägas ha modifierat resolution 181 i det väsentliga avseendet att såväl Israels som Palestinas gränser vid ett slutligt fredsslut skall vara såväl "säkra" som "erkända" (Se lästips 2.)

På samma sätt som staten Israels existens vilar på folkrättsligt goda grunder, vilar den arabiska staten Palestinas rätt till existens på exakt samma folkrättsliga grunder som staten Israel.

Hade jag varit UD:s folkrätts-sakkunnige i dag skulle jag understött tankar om att faktiskt folkrättsligt och diplomatiskt erkänna den palestinska staten.

Visserligen brister just i dag något av de traditionella folkrättsliga rekvisiten för erkännande (t ex full kontroll av territoriet). Detta är dock utifrån folkrättsligt dogmatiska synpunkter inte värre än att bristerna kan uppvägas av den absoluta nödsituation som nu råder i Palestina.

Ett svenskt erkännande av Palestina skulle enligt min mening demonstrera stöd för en fredsprocess, som har sin grund i den folkrättsliga jämlikhet mellan Palestina och Israel som förutsattes redan i FN:s delningsbeslut 1947.

Erkänns Palestina som stat intar den sin fulla plats i statsamfundet och får därmed på ett helt annat sätt än nu folkrättens skyddsregler enligt FN-stadgan.

Samtidigt påtar sig landet den folkrättsliga förpliktelsen att leva i fred med sin granne Israel.

BO JOHNSON THEUTENBERG
professor i folkrätt
UD:s folkrätts-sakkunnige 1976-1987

Lästips:

1. För en intressant palestinsk-arabisk historieskrivning av mandatet se Sahar Huneidi, A Broken Trust, London & New York 2001.

2. Mellanösternkrisen och folkrättens principer i Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift 1978, sid 179-229.

Brännpunkt i morgon:

Varför tiger du om ockupationen, Persson?

Debattguide

Mördaren Sharon är tillbaka

Mina israeliska vänner – välutbildade, gamla fredsaktivister – har hårdnat. Tröttat. "De vill inte ha fred. De har inga ledare. De är inte civiliserade."

De fördömer Sharon. Men inte på det viset jag väntat mig. Inte på det förbehållslösa vis vi gjorde när vi åkte ned till Tel Aviv efter massakern i Sabra och Shatila – en halv miljon av oss! – och demonstrerade mot Sharon. "Sharon – mördare." "Ställ Sharon inför rätta."

Han fick avgå. Men nu är han tillbaka! Med lögnerna så fantastiska att man måste tro på dem, för att sanningen ter sig så ohygglig.

Jag bär inget ansvar. Ändå skäms jag. Och så denna sorg. Mitt förflutna målas över med grällt rött. Blod. Så mycket blod över den tunga bruna jorden där jag planterade mina luktärtor och lejongap.

Krigets logik försvaras igen och igen. I Israel. I Afghanistan. På Balkan. Men det finns inget försvar för krig. Ingen logik. Det är det enda jag lärt mig. Och det vill de inte höra i tv:s morgonsoffa.

ANITA GOLDMAN
Aftonbladet Kultur
7.3 2002

35 års statsterror

Den legala grunden för Israels militära våld kan inte ifrågasättas, skriver Sydsvenskan.

För andra är det välkänt att Israel genom sin ockupationspolitik och statsterrorism i snart trettiofem år brutit mot FN-beslut och internationell rätt.

Aftonbladet ledare
7.3 2002

Regeringen har abdikerat

Problemet i dag är inte att det saknas dialog med näringslivet utan att regeringen tycks ha abdikerat från sin lagstiftande uppgift när det gäller storföretagens ansvar.

CLAES ROXBERGH
Sydsvenskan Debatt
7.3 2002